

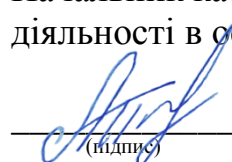
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри психології
діяльності в особливих умовах

Ліна ПЕРЕЛИГІНА

“ ___ ” _____ 2020 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Діагностика та корекція посттравматичних стресових розладів»

циклу професійної (вибіркової) підготовки
за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за освітньо-професійними програмами «Екстремальна та кризова психологія»

Силабус розроблено згідно робочої програми навчальної дисципліни.

Рекомендовано кафедрою психології діяльності в особливих умовах на:

2020-2021 навчальний рік Протокол від «18» червні 2020 року № 11

Перезатверджено. Начальник кафедри ПДОУ _____ Ліна ПЕРЕЛИГІНА
(підпис)

20__-20__ навчальний рік Протокол від «__» _____ 20__ року № __

Перезатверджено. Начальник кафедри ПДОУ _____ Ліна ПЕРЕЛИГІНА
(підпис)

20__-20__ навчальний рік Протокол від «__» _____ 20__ року № __

2020 рік

1. Анотація

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Діагностика та корекція посттравматичних стресових розладів» є система заходів, направлена на виправлення (нівелювання) основних симптомів посттравматичних стресових розладів за допомогою спеціальних методів психологічного впливу.

Навчальна дисципліна «Діагностика та корекція посттравматичних стресових розладів» спрямована на засвоєння та опанування навичок надання психологічної допомоги у надзвичайних ситуаціях. Дисципліна забезпечує розуміння сутності психологічної травми, кризової події, посттравматичного стресового розладу, особливостей психодіагностики та методів психологічної корекції осіб з посттравматичними стресовими розладами, способів збереження психічного здоров'я. Вона сприяє розвитку умінь застосовувати техніки психологічної допомоги у кризових та екстремальних ситуаціях.

Знання з навчальної дисципліни «Діагностика та корекція посттравматичних стресових розладів» формують компетентного конкурентоспроможного фахівця в галузі психології, що здатен вирішувати професійні завдання у наданні конкретної дієвої психологічної допомоги особам з посттравматичними стресовими розладами. Основними перевагами дисципліни є практична спрямованість та сприяння становленню всебічно розвинутої особистості як суб'єкта успішної професійної психологічної діяльності. Вивчення цієї дисципліни дає можливість студенту (курсанту) опанувати психологічні технології формування системи знань щодо особливостей поведінки людини в екстремальних ситуаціях, володіння основним арсеналом методів діагностики і корекції екстремальних та посттравматичних станів та основ надання психологічної допомоги людям в подоланні екстремальних психотравмуючих ситуацій, забезпечення на цій основі формування у студентів (курсантів) готовності до майбутньої професійної діяльності.

2. Інформація про викладача

Загальна інформація	Перелигіна Ліна Анатоліївна, начальник кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, доктор біологічних наук, професор
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 434. Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	linaperelygina@gmail.com
Наукові інтереси	
Професійні здібності	
Наукова діяльність за освітнім компонентом	

3. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щопонеділка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 434. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити: «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Соціальна психологія», «Основи психологічного консультування», «Психодіагностика», «Патологічна та клінічна психологія», «Основи психотерапії», «Екстремальна та кризова психологія», «Психологічний тренінг», «Психологія здоров'я», «Психологія особистості», «Психологія травмуючих ситуацій».

Постреквізити: методика та організація наукових досліджень, інструментальні засоби наукових досліджень, виконання та захист кваліфікаційних робіт.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Діагностика та корекція посттравматичних стресових розладів» є вивчення критеріїв та основних симптомів ПТСР, теоретичних концепцій ПТСР, методик психологічної діагностики ПТСР, особливостей стресових реакцій у учасників бойових дій, основних принципів та методів надання психологічної допомоги при ПТСР жертвам насилля та особам з суїцидальною поведінкою, формування вмінь з психологічної підготовки у працівників ДСНСУ до дій в екстремальних ситуаціях

Основними *завданнями* вивчення дисципліни «Діагностика та корекція посттравматичних стресових розладів» є:

– формування у студентів (курсантів) уявлення про сутність та основну проблематику діагностики та психотерапії ПТСР як окремого виду психологічної практики, а також про їх місце і роль в сучасній психологічній практиці;

– розширення кола знань про критерії та основні симптоми посттравматичних стресових розладів;

– ознайомлення з психофізіологічною, психодинамічною, когнітивною та інформаційною концепціями ПТСР;

– ознайомлення з психологічними методами психологічної діагностики ПТСР;

– набуття знань з основних принципів та етапів надання психологічної

допомоги при ПТСР;

- ознайомлення з основними методами надання психокорекційної допомоги при ПТСР;

- навчити студентів (курсантів) базовим технікам та стратегіям попередження можливого психологічного неблагополуччя та надання психологічної допомоги у кризових ситуаціях, ситуаціях життєвого вибору та ін.;

- ознайомлення студентів (курсантів) зі специфікою організації та проведення психотерапії ПТСР у різних видах сетінгу: індивідуальній та груповій формах, дитячої психотерапії;

- сформувати базові навички здійснення кризової інтервенції, інтервізії;

- набуття навичок зі складання програми психокорекційної допомоги при ПТСР.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Діагностика та корекція посттравматичних стресових розладів» здобувач вищої освіти повинен отримати:

знання:

- критерії діагностики та основні симптоми ПТСР;

- теорії ПТСР;

- психологічні методики діагностики ПТСР;

- основні принципи та етапи надання психологічної допомоги при ПТСР;

- методи та техніки надання психологічної допомоги при ПТСР;

- прийоми саморегуляції психічного стану;

- види психологічної підготовки до екстремальних ситуацій;

- особливості стресових реакцій у учасників бойових дій;

- особливості стресових реакцій у жертв насилля та осіб з суїцидальною поведінкою

- види психологічної допомоги жертвам насилля та особам з суїцидальною поведінкою

- знати та розуміти чинники виникнення екстремальної поведінки;

- динаміку розвитку стресових розладів особистості в екстремальних ситуаціях;

- стратегії подолання кризових ситуацій у контексті індивідуальних властивостей особистості;

- концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, що включають певні знання сучасних досягнень з проблеми ПТСР;

- критичне осмислення основних теорій, принципів, методів, понять у навчанні та професійної діяльності;

уміння:

- застосовувати психологічні методи діагностики ПТСР;

- виявляти поведінкові та особистісні ознаки ПТСР;

- оцінювати психологічний стан осіб з ПТСР;

- визначати необхідність надання психологічної допомоги особам з ПТСР;

- визначати обсяги надання психологічної допомоги особам з ПТСР;

- вибирати ефективні методи та техніки надання психологічної допомоги особам з ПТСР;
- складати програму психологічної допомоги при ПТСР;
- проводити групові психокорекційні заняття з особами різного віку, що пережили травматичні ситуації різноманітної етіології різного ступеню важкості;
- застосовувати метод «кризового консультування»;
- надавати первинну психологічну підтримку та допомогу особам, що опинились в скрутних життєвих обставинах.

Комунікація:

- вміння вступати у ефективну комунікацію з суб'єктами професійної діяльності;
- бути зрозумілим для суб'єктів професійної діяльності;
- донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності;
- здатність ефективно формувати комунікативну стратегію;
- лідерство, здатність брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах;
- вміння полагоджувати конфлікти;
- вміння працювати в команді;
- здатність логічно і системно мислити, креативність та інше.

Автономія та відповідальність:

- вміння формулювати цілі і ставити завдання, пов'язані з реалізацією професійної діяльності психолога щодо комплексних способів управління стресом особистості в екстремальних ситуаціях;
- використовувати отримані знання для подальшого саморозвитку;
- вміння управляти комплексними діями або проектами, нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах;
- відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб, здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності;
- володіти способами фіксації та аналізу результатів дослідження;
- формулювання висновків за результатами емпіричних та експериментальних досліджень.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти:

Загальні компетенції (ЗК), що включають в себе здатність:

1. Розуміти сутність і соціальну значущість своєї майбутньої професії, виявляти до неї стійкий інтерес.
2. Організувати власну діяльність, визначати методи вирішення професійних завдань, оцінювати їх ефективність і якість.
3. Оцінювати ризики і приймати рішення в нестандартних ситуаціях.

4. Здійснювати пошук, аналіз і оцінку інформації, необхідної для постановки і вирішення професійних завдань, професіонального і особистісного розвитку.

5. Використовувати інформаційно-комунікаційні технології для вдосконалення професійної діяльності.

6. Працювати в колективі і команді, взаємодіяти з колегами і соціальними партнерами.

7. Розуміти роль фактору психічної травматизації в історії культури, історію накопичення знань і розвитку наукових концепцій в області психотравматології та посттравматичних стресових розладів.

8. Вміти розрізняти підходи до розуміння психічної травми і її наслідків в залежності від культурно-історичного контексту.

9. Володіти навичками емпатії, установлення контакту, підтримки.

10. Здатність до системного творчого мислення в галузі психології травмуючих ситуацій.

11. Знати основні теоретико-методологічні проблеми психології екстремальних ситуацій і станів.

12. Знати предмет, завдання та область застосування психології надзвичайних ситуацій.

13. Здатність до аналізу фундаментальних досліджень вчених в галузі психології надзвичайних ситуацій, екстремальної психології, кризової психології, психотравматології ХХ-ХХІ ст.

14. Вміння висувати нові ідеї в галузі психології травмуючих ситуацій та ПТСР.

15. Здатність та готовність формулювати цілі та організувати науково-дослідницьку діяльність у галузі методології екстремальної та кризової психології, психології діяльності в особливих умовах.

16. Володіння навичками проведення експериментальних досліджень, здатність проводити комплексні дослідження, критично аналізувати та оцінювати сучасні наукові дослідження

Професійні компетенції (ПК), що відповідають основним видам професійної діяльності:

1. Знати психологічні механізми адаптації людини, фактори психологічної стійкості.

2. Знати основні принципи психологічних втручань в екстремальних ситуаціях і мати уявлення про надання психологічної допомоги особам з розладами, пов'язаними зі стресом.

3. Вміти адекватно оперувати спеціальними термінами з області психології екстремальних ситуацій, станів, загальні підходи та прийоми надання психологічної допомоги тим, хто знаходиться в складних життєвих ситуаціях й потребує психологічної підтримки.

4.Орієнтуватись в різних типах екстремальних ситуацій, формах поведінки людей в цих ситуаціях і можливих наслідків впливу певних екстремальних чинників на людину.

5.Здійснювати методологічні принципи діагностики посттравматичних стресових порушень.

6.Визначати критерії «травматичних» розладів: ГСР, ПТСР, дисоціативних розладів, реактивних психозів.

7.Знати критерії діагностики та основні симптоми ПТСР, теорії ПТСР.

8.Застосовувати психологічні методи та методики діагностики ПТСР.

9.Визначати основні принципи та етапи надання психологічної допомоги при ПТСР.

10.Оцінювати особливості стресових реакцій у учасників бойових дій.

11.Визначати принципи та етапи надання корекційної допомоги.

12.Вибирати ефективні методи для надання психологічної допомоги при ПТСР.

13.Оцінювати психологічний стан осіб з ПТСР.

14.Визначати необхідність надання та вибирати ефективні методи та техніки психологічної допомоги особам з ПТСР.

15.Розрізняти ознаки наслідків психічної травми, стресу і фрустрації.

16.Проводити структуроване діагностичне інтерв'ю і клінічну бесіду.

17.Застосовувати здатність до сприйняття особистості іншої людини.

18.Самостійно або в кооперації з колегами розробляти програми психологічного втручання з урахуванням нозологічних і індивідуально-психологічних характеристик.

19.Кваліфіковано здійснювати клініко-психологічне втручання в цілях профілактики та реабілітації осіб з ПТСР.

20.Демонструвати здатність і готовність проводити психодіагностику, психологічне консультування, психокорекцію та психотерапію осіб, які страждають посттравматичними стресовими розладами.

21.Організовувати і реалізовувати систему консультативної та психотерапевтичної допомоги особам з ПТСР.

22.Диференціювати і відмежовувати посттравматичний стресовий розлад від подібних явищ.

23.Складати програму психологічної допомоги постраждалим в надзвичайній ситуації.

24.Планувати психодіагностичне обстеження клієнта з метою виявлення ПТСР.

25.Систематизувати психологічний досвід в галузі психології ПТСР на основі вивчення фахової літератури, самоаналізу і аналізу діяльності інших психологів, що працюють з кризовими станами та ПТСР.

26.Оформляти методичні розробки у вигляді звітів, рефератів, виступів.

Результати навчання:

– обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел;

- формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження;
- рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки;
- аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв’язання;
- складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника;
- вживати ефективних заходів щодо збереження здоров’я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії;
- обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел;
- регулювати власну поведінку в різноманітних ситуаціях професійної діяльності.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Денна форма навчання
Рік підготовки	1-й
Семестр	1-й
Обсяг кредитів ЄКТС	4
Загальна кількість годин:	120 годин
-Лекції	20
-Практичні, семінарські	24
-Лабораторні	0
-Самостійна робота	76
Вид підсумкового контролю	Екзамен

6. Календарно-тематичний план викладання дисципліни

Тривалість академічної години в Університеті становить 40 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин, що триває 80 хвилин без перерви.

Тиждень навчання	Тема та її зміст	Вид навчальних занять
1 семестр (15 тижнів)		
Модульний контроль № 1		
1	Тема 1.	Лек. – 2 год.

	1.1. Предмет та завдання дисципліни. 1.2. Поняття про стрес. Травматичний стрес. Посттравматичний стрес. 1.3. Поняття про психологічну травму. 1.4. Типи травматичних ситуацій.	Сем. – 2 год. СР – 6 год.
2	Тема 2. 2.1. Психологічна реакція на травму. 2.2. Стадії формування постстресових порушень. 2.3. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). 2.4. Фази психологічної реакції на травму.	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 6 год.
3-4	Тема 3. 3.1. Критерії діагностики та основні симптоми ПТСР (МКБ-10, DSM-IV). 3.2. Типи ПТСР.	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 6 год.
5-6	Тема 4. 4.1. Теоретичні концепції (моделі) ПТСР. 4.2. Чинників, що призводять до виникнення ПТСР. 4.3. Індивідуальна вразливість і психологічні наслідки травми. 4.4. Особливості проявів ПТСР у дітей.	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 6 год.
7-8	Тема 5. 5.1. Коморбідні розлади при ПТСР. 5.2. Дисоціація і ПТСР. 5.3. Характеристики дисоціативних станів. 5.4. Флешбек-ефекти.	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. МКР – 2 год. СР – 14 год.
Модульний контроль № 2		
9-10	Тема 6. 6.1. Методики діагностики ПТСР.	Лек. – 2 год. ПЗ – 2 год. СР – 6 год.
11	Тема 7. 7.1. Стратегії корекції ПТСР. 7.2. Особливості відносини з клієнтом, що страждають ПТСР. 7.3. Психологічні та психотерапевтичні методи роботи з ПТСР.	Лек. – 2 год. ПЗ – 2 год. СР – 6 год.
12	Тема 8. 8.1. Групові методи психологічної корекції ПТСР. 8.2. Сімейна психотерапія ПТСР. 8.3. Основи НЛП в роботі з ПТСР. 8.4. Тренінг краткосрочної прозитивної терапії.	Лек. – 2 год. ПЗ – 2 год. СР – 6 год.
13	Тема 9. 9.1. Основні симптоми ПТСР у ветеранів війни.	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год.

	9.2.Психологічне консультування та психокорекційна терапія учасників військових дій. 9.3.Тренінг по психофізіологічній і соціальній реадaptaції учасників військових дій.	год. СР – 6 год.
14-15	Тема 10. 10.1.Робота з жертвами насилля (діти, жінки). 10.2.Фактори суїцидального ризику. 10.3.Консультування суїцидальних клієнтів. 10.4.Синдром утрати. Тренінг «Зцілення від горя». 10.5.Тенінг краткосрочної позитивної терапії. 10.6.Вторинна травма.	Лек. – 2 год. ПЗ – 2 год. МКР – 2 год. СР – 14 год.
	Всього	120 годин

Примітка: Лек. – лекція; ПЗ – практичне заняття; Сем. – семінарське заняття; МКР – модульна контрольна робота; СР – самостійна робота.

7. Список рекомендованої літератури

Базова:

1. Екстремальна психологія: Підручник / За заг. ред. проф. О. Тімченка. Харків: НУЦЗУ, 2007. 502 с.
2. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Ніка-Центр, 2009. 580 с.
3. Михайлов Б.В., Чугунов В.В., Казакова С.Є. та ін. Посттравматичні стресові розлади: Навчальний посібник / Під заг. ред. проф. Б.В. Михайлова. Харків: ХМАПО, 2013. 224 с.
4. Малкина-Пых И.Г. Экстремальные ситуации. М.: Эксмо, 2005. 960 с. (Справочник практического психолога).
5. Профілактика посттравматичних стресових розладів: психологічні аспекти. Методичний посібник / Упор.: Д.Д. Романовська, О.В. Ілащук. Чернівці: Технодрук, 2014. 133 с.
6. Селюкова Т.В. Психологічна діагностика посттравматичних стресових розладів: курс лекцій. Харків.: НУЦЗ України, 2016. 54 с.

Допоміжна:

1. Ващенко І.В., Антонова О.Г. Конфлікт. Посттравматичний стрес: шляхи їх подолання. Навч. посіб. К.: Знання, 1998. 289 с.
2. Концептуальні засади і методика глибинної психокорекції: Підготовка психолога-практика : навчальний посібник / за ред. Т. Яценко. Київ : Вища школа, 2008. 342 с.
3. Малкина-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. М.: Изд-во Эксмо, 2005. 960 с.

4. Тарабрина Н.В. Практикум по психологии посттравматического стресса. СПб.: Питер, 2001. 272 с.
5. Посттравматичні стресові розлади: діагностика, лікування, реабілітація: Методичні рекомендації / Волошин П.В., Шестопалова Л.Ф., Підкоритов В.С. та ін. Харків, 2002. 47 с.
6. Трубицина Л.В. Процес травми. М.: Смысл; ЧеРо, 2005. 218 с.
7. Католик Г. В. Техногенні катастрофи: психологічна допомога очевидцям, та постраждалим. Львів : Червона калина, 2003. 124 с.
8. Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції: Навч. Посібник. К.: Либідь, 1996. 264 с.
9. Христенко В.Е. Психология жертвы: Учеб. пособие. Х., 2001. 256 с.
10. Шевченко О.Т. Психологія кризових станів: Навч. посібник. К.: Здоров'я, 2005. 120 с.

8. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання з дисципліни «Діагностика та корекція посттравматичних стресових розладів» здійснюється за накопичувальною бально-рейтинговою системою, основною метою якої є регулярна й комплексна оцінка результатів навчальної діяльності та сформованості компетентностей.

Оцінювання компетентностей здобувачів здійснюється з використанням трьох шкал:

перша – накопичувальна шкала – 100-бальна;

друга – рейтингова шкала оцінювання – ЄКТС;

третя – національна (традиційна) – 4-бальна (чотирибальна).

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою

Види навчальної роботи		Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль				
Модуль № 1	Лекції (активність на занятті)	5	1	5
	Семінари (активність на занятті)	5	3	15
	Практичні заняття (активність на занятті)	-	-	-
	Модульна	1	10	10

	контрольна робота			
Разом за модуль № 1				30
Модуль № 2	Лекції	5	1	5
	Семінари	1	3	3
	Практичні заняття	4	3	12
	Модульна контрольна робота	1	10	10
Разом за модуль № 2				30
Разом за поточний контроль				60
II. Індивідуальна самостійна робота				10
III. Екзамен				30
Разом за всі види навчальної роботи				100

Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів:

- поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру;
- підсумкового контролю успішності.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському та практичному занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів **на семінарському занятті** (оцінюється в діапазоні від 0 до 3 балів):

3 бали – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

2 бали – здобувач володіє навчальним матеріалом, але обґрунтування відповіді недостатнє, приклади не наводить, допускає незначні граматичні чи стилістичні помилки;

1 бал – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми;

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на **практичному занятті** (оцінюється в діапазоні від 0 до 3 балів):

3 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни. Граматично і стилістично без помилок оформлений звіт;

2 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, у звіті допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

1 бал – завдання виконане частково, у звіті допущені помилки;

0 балів – завдання не виконане або у звіті допущені значні помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з чотирьох питань. У відповіді на поставленні питання здобувачі вищої освіти повинні відобразити володіння навчальним матеріалом, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, проявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів **при письмовому виконанні модульних контрольних робіт** (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10 балів – вірно дані відповіді на чотири питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

8-9 балів – в цілому розкриті чотири питання, але недостатньо обґрунтуванні відповіді, допущені незначні помилки;

6-7 балів – дані відповіді на три питання;

4-5 балів – дані відповіді на два питання

1-3 бали – дано відповідь на одне питання;

0 балів – відповідь відсутня.

Перелік питань до модульного контролю №1.

1. Класифікація екстремальних ситуацій.
2. Екстрена психологічна допомога в екстремальних ситуаціях.
3. Техніки екстреної психологічної допомоги.
4. Психогенії в екстремальних ситуаціях.
5. Психологія тероризму (вибухи, захоплення заручників, психологічні портрети терориста і його жертви).
6. Стихійна масова поведінка людей в екстремальних ситуаціях.
7. Психологічний дебрифінг (фази дебрифінгу).

8. Надання першої медичної допомоги постраждалим в екстремальних ситуаціях.
9. Стрес, травматичний стрес і посттравматичний стресовий розлад (ПТСР).
11. Діагностичні критерії ПТСР (згідно МКБ-10 і DSM-1V).
12. Типи ПТСР.
13. Типи травматичних ситуацій.
14. Теоретичні моделі ПТСР.
15. Епідеміологія. Поширеність ПТСР серед популяції.
16. Індивідуальна вразливість і психологічні наслідки травми.
17. Умови, що впливають на розвиток ПТСР.
18. Теорії, що пояснюють особисту схильність до виникнення травматичного стресу.
19. Значимі характеристики травматичні стресової події.
20. Дисоціація і ПТСР.
21. Методи діагностики ПТСР.
22. Шкала для клінічної діагностики ПТСР.
23. Шкала оцінки впливу травматичної події.
24. Опитувальник вираженості психопатологічної симптоматики.
25. Опитувальник Бека для оцінки депресії.
26. Полуструктуроване інтерв'ю для оцінки травматичних переживань дітей.
27. Батьківська анкета для оцінки травматичних переживань дітей.
28. Шкала дисоціації.
29. Опитувальник перітравматичної дисоціації.
30. Опитувальник травматичного стресу для діагностики психологічних наслідків.
31. Шкала базових переконань.

Перелік питань до модульного контролю № 2.

1. Загальні підходи до психотерапії ПТСР.
2. Психотерапія емоційних травм за допомогою руху очей.
3. Когнітивно-поведінкова психотерапія.
4. Символ-драма (метод кататимного переживання образів).
5. Сімейна психотерапія.
6. Нейролінгвістичне програмування.
7. ПТСР у учасників військових дій.
8. Діагностика ПТСР у учасників військових дій.
9. Консультування і психотерапія учасників військових дій.
10. Тренінг по психофізіологічній і соціальній реадaptaції учасників військових дій.
11. Домашнє (сімейне) насильство.
12. Травматичний синдром згвалтування.
13. Консультування жертв сімейного насильства.
14. Консультування жертв сексуального насильства.
15. Тренінг по ритмо-руховій терапії.

16. Насильство над дітьми.
17. Емоційне насильство над дітьми.
18. Психологічне насильство над дітьми.
19. Фізичне насильство над дітьми.
20. Сексуальне насильство над дітьми
21. Насильство в школі.
22. Наслідки насильства у дітей.
23. Консультування дітей жертв насильства.
24. Групова психотерапія з дітьми.
25. Тренінг з дітьми, які пережили сексуальне насильство.
26. Суїцидальна поведінка і ПТСР.
27. Фактори суїцидального ризику.
28. Індикатори суїцидального ризику.
29. Консультування суїцидальних клієнтів.
30. Консультування уцілілих після самогубства.
31. Підтримка для консультанта.
32. Групова кризова психотерапія.
33. Реорієнтаційний тренінг.
34. Синдром втрати.
35. Горе втрати як процес. Стадії і завдання горя.
36. Консультування клієнта, котрий пережив втрату.
37. Тренінг «зцілення від горя».
38. Тренінг по короткостроковій позитивній терапії.
39. Синдром вигоряння і вторинна травма.
40. Оцінка вторинної травматизації.
41. Супервізія.
42. Робота з вторинної травмою.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка складається з рекомендованих питань та завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Індивідуальна самостійна робота передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей та застосування набутих знань на практиці.

Викладач пропонує декілька рекомендованих тем з нижченаведеного переліку, які створюють умови більш поглибленого вивчення основного матеріалу, передбаченого програмою дисципліни.

Здобувачу вищої освіти необхідно самостійно виконати поглиблене дослідження: відповісти на запропоновані питання та виконати відповідні завдання. Результати дослідження оформити звітом у формі конспекту, есе, реферату або презентації.

Основними завданнями самостійної роботи слухачів є не тільки підготовка і виконання поточних навчальних завдань, а також самостійне вивчення окремих питань дисципліни. Самостійна робота також передбачає підготовку навчально-наукової доповіді (реферату) (обсягом 5-7 сторінок друкованого тексту) за однією з запропонованих нижче тем.

Критерії оцінювання індивідуальної *самостійної роботи* здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі; здобувач має послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викласти матеріал; продемонструвати здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, здійснити критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; продемонструвати здатність робити логічні висновки та узагальнення; здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; використовує статистичні дані; продемонструвати знання підручників, посібників, вміння аналізувати наукову літературу. Використано ілюстративний матеріал, презентація. Список використаної наукової літератури нараховує не менше 8 - 10 джерел, відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії, здобувач продемонстрував вміння доповісти матеріал аудиторії, вільно ним володіє.

9 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;

8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;

7 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;

здобувач послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викладає матеріал; демонструє здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, здійснює критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; демонструє здатність робити логічні висновки та узагальнення; але не в повній мірі може аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; недостатньо використовує статистичні дані.

6 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу;

5 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;

здобувач правильно викладає матеріал, здійснює частково порівняльний аналіз деяких теорій, концепцій, частково демонструє здатність робити висновки та узагальнення, не аргументує власне ставлення до альтернативних поглядів на питання, не використовує фактичні та статистичні дані.

4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;

3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу;

здобувач вірно виконав більшу частину роботи, але при написанні допущені неточності, або відсутня мінімально необхідна кількість висновків, недостатньо логічних та обґрунтованих пояснень, допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій. У матеріалах відсутні необхідні докази та аргументи. Або здобувач лише частково висвітлює тему. Зроблені висновки є помилковими. Реферат містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність зрозуміти її зміст.

2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;

1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;

здобувач зовсім не висвітлює дискусійну тему або висвітлює її неправильно.

0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих *питань* для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. У чому полягає суть міждисциплінарного визначення психологічної допомоги у надзвичайних ситуаціях?
2. Назвіть подібність та відмінність у визначенні понять «надзвичайна ситуація», «екстремальна ситуація», «кризова ситуація».
3. Охарактеризуйте типи життєвих світів (подій) особистості: внутрішні і зовнішні, позитивні і негативні.
4. У чому полягає суть понять «гострий стресовий розлад», «синдром емоційного вигорання», «психічна напруженість», «професійний стрес»?
5. Які особливості формування стресу в надзвичайних ситуаціях?
6. Які фактори впливають на особливості реагування в стресовій ситуації (соціальні і особистісні)?
7. Які чинники розвитку безпосередніх та віддалених негативних наслідків надзвичайної ситуації?
8. Охарактеризуйте основні періоди розвитку психотравмуючої ситуації.
9. Назвіть основні психопатологічні психогенні розлади (психогенії).
10. Охарактеризуйте різновиди паніки за масштабом, ступенем психічного зараження, тривалістю, деструктивними наслідками.
11. Які діагностичні критерії посттравматичного стресового розладу?
12. Які характерні особливості прояву посттравматичного стресового розладу у дітей раннього, дошкільного, молодшого шкільного віку та у підлітків?
13. Назвіть основні психотехніки діагностики та корекції посттравматичного стресового розладу у дітей та дорослих.

14. Які особливості групової психотерапії посттравматичних стресових станів постраждалих у надзвичайних ситуаціях?
15. В чому суть соціально-психологічної адаптації постраждалих у надзвичайних ситуаціях до звичайних умов життєдіяльності?
16. В чому полягає організація екстремальної професійно-психологічної підготовки персоналу ризиконебезпечних професій?
17. Чим відрізняється робота психолога в надзвичайних ситуаціях від звичайної терапевтичної ситуації?
18. Які стрес-фактори визначають екстремальність ситуації?
19. Назвіть основні напрямки психопрофілактики та психотерапії в осередку надзвичайної ситуації.
20. Опишіть алгоритм дій психолога в осередку НС залежності від виду психічної реакції потерпілого (шокові реакції, страх, плач, ступор, апатія, паніка, істеричний розлад, агресія, нервові тремтіння, рухове збудження).
21. Що є предметом вивчення віктимології?
22. Опишіть етіологію і патогенез синдрому набутої безпорадності.
23. В чому полягає психологічна допомога потерпілим у вогнищах стихійних лих та катастроф?
24. Які психологічні наслідки тероризму у світі?
25. В чому проявляється специфіка психологічної допомоги заручникам терактів?
26. У чому суть «в'єтнамського синдрому»?
27. Які особливості психологічної допомоги учасникам бойових дій?
28. У чому заключається психологічна допомога потерпілим внаслідок техногенних катастроф (на прикладі аварії на ЧАЕС)?
29. Дайте загальну характеристику психотехнікам діагностики кризових станів.
30. Які проективні методи доцільно застосовувати у психології надзвичайних ситуацій?
31. У чому полягає специфіка діагностики психічних станів у дітей, які пережили надзвичайні ситуації?
32. В чому суть психологічної профілактики психічних розладів в осіб, які пережили надзвичайну ситуацію?
33. Які особливості групової психокорекції гострих та посттравматичних стресових станів потерпілих у надзвичайних ситуаціях?
34. Яка робота здійснюється на гострій фазі, фазі корекції і фазі реабілітації потерпілих у надзвичайних ситуаціях?
35. Яка мета, специфіка та завдання основних напрямків комплексної реабілітації постраждалих у надзвичайній ситуації?
36. Які основні клінічні ознаки синдрому гострого горя?

37. Опишіть власне розуміння горя як хвороби, як втрати прихильності, як стрес.
38. Які є стадії переживання гострого горя.
39. Опишіть поведінкові реакції при неускладненому (нормальному, здоровому) горі.
40. Які клінічні ознаки дисфункціонального горя?
41. Визначте основні принципи психологічної допомоги при гострому горі.
42. Які вікові особливості переживання горя?
43. Опишіть поведінкові реакції дітей та підлітків на смерть близької людини.
44. Яка психологічна допомога надається дитині залежно від стадії переживання горя?

Перелік рекомендованих *завдань для індивідуальної самотійної роботи* здобувачів вищої освіти:

1. Проаналізуйте сучасний стан проблеми надання психологічної допомоги у надзвичайних ситуаціях у нашій країні та за кордоном.
2. Законспектуйте визначення таких понять: «ситуація», «кризова ситуація», «екстремальна ситуація», «надзвичайна ситуація», «складні життєві обставини», «аварія», «катастрофа», «посттравматичний стресовий розлад».
3. Поняття про страх, ступор, плач, нервові тремтіння, рухове збудження, агресія, істеричний розлад, апатія, паніка, невроз, реактивний психоз, паніка.
4. Розлади психіки, що виникають в наслідок екстремальних ситуацій: гостра реакція на стрес, перехідний період, посттравматичний стресовий розлад, генералізований тривожний розлад, розлади реакції пристосування, реакція горя.
5. Оформіть різновиди надзвичайних ситуацій у вигляді опорних схем.
6. Розтлумачте феноменологію понять «стрес», «психологічний стрес», «психічна напруженість», «емоційний стрес», «професійний стрес», «стомлення», «емоційне вигорання» та законспектуйте їх.
7. Психологічна реакція на травму. Стадії формування постстресових порушень.
8. Здійсніть порівняльний аналіз симптомів гострого стресового розладу та посттравматичного стресового розладу та оформіть висновки у вигляді таблиці.
9. Законспектуйте основні критерії ПТСР. Зробіть порівняльний аналіз критеріїв ПТСР по МКБ-10 и DSM-IV.
10. Теоретичні концепції (моделі) ПТСР: психофізіологічна, психодинамічна, когнітивна та інформаційна.

11. Дисоціація і ПТСР. Характеристики дисоціативних станів. Флешбек-ефекти. Форми дисоціації (абсорбція, неухважність, деперсоналізація, зміни ідентичності, амнезії).

12. Законспекуйте основні методи психодіагностики PTSD.

13. Стратегії корекції ПТСР. Особливості відносини з клієнтом, що страждають ПТСР.

14. Психологічні та психотерапевтичні методи роботи з ПТСР: раціональна психотерапія, методи психічної саморегуляції, когнітивна терапія, особистісно-орієнтована терапія, позитивна терапія, гештальт-терапія, лого-терапія та ін.

15. Психологічні та психотерапевтичні методи роботи з ПТСР: раціональна психотерапія, методи психічної саморегуляції, когнітивна терапія, особистісно-орієнтована терапія, позитивна терапія, гештальт-терапія, лого-терапія та ін.

16. Основи НЛП в роботі з ПТСР (техніка якоріння, техніка візуально-кінестетичної дисоціації, шестишаговий рефреймінг, техніка помаху).

17. Принципи та техніки кризового консультування (інтервенція, активне слухання, нав'ювання).

18. Основні симптоми ПТСР у ветеранів війни. Фази розвитку ПТСР у ветеранів бойових дій.

19. Типи психічної дезадаптації ветеранів. Психологічне консультування та психокорекційна терапія учасників військових дій.

20. Домашнє (сімейне) насильство. Консультування жертв сімейного насильства.

21. Згвалтування. Консультування жертв сексуального насильства.

22. Насильство над дітьми. Консультування дітей жертв насильства.

23. Індикатори суїцидального ризику. Консультування суїцидальних клієнтів.

24. Горе утрати як процес. Стадії та завдання горя.

25. Зробіть анотацію статей: 1).Тарабрина Н.В., Лазебная Е.О. Синдром посттравматических стрессовых нарушений: современное состояние и проблемы// Психологический журнал.1992. №2. С.14-29; 2). Гриценко Л. Посттравматический стрессовый расстройство у детей: возрастные особенности // Психолог. 2004. № 19 (травень). С. 10-16.

26. Оформіть основні складові дебрифінгу як методу групової психокорекції посттравматичних стресових розладів у вигляді малюнка-схеми.

27. Зробіть анотацію статті: Солошенко Д.В. Экстренная психологическая помощь: консультирование // Практична психологія та соціальна робота. 2003. № 9-10. С. 17-38.

28. Законспекуйте статті: 1). Ениколопов С.Н., Мкртычян А.А. Психологические последствия терроризма // Вопросы психологии. 2008. №3.

С.71-80; 2). Лазебная Е.О., Зеленова М.Е. Военно-травматический стресс: особенности посттравматической адаптации участников боевых действий // Психологический журнал. №5. 1999. С.62-74.

29. Законспектуйте статті: 1). Астахов В. Психология горя // Здоров'я України. 2001. Август. С.38-42. 2). Дашкина М.Е. Основы групповой работы с детьми, переживающими утрату близких (на основе опыта Великобритании) // Практична психологія та соціальна робота. 2003. № 10. С. 40-42; 3). Литвиненко І.С. Розмова з дитиною про смерть (криза втрати) // Практична психологія та соціальна робота. 2009. № 9. С. 1-8.

Перелік рекомендованих тем для написання рефератів (індивідуальна самостійна робота здобувачів вищої освіти):

1. Життєвий світ та переживання критичних ситуацій.
2. Прояви страху людини та паніки в умовах надзвичайної ситуації.
3. Особливості виникнення афективно-шокових реакцій людини у надзвичайних ситуаціях. Феномен "звуженої свідомості".
4. Психічна травма: поняття та класифікація.
5. Життєва криза особистості та її показники.
6. Статеві чинники переживання травмуючих ситуацій.
7. Психологія тероризму: причини виникнення та наслідки.
8. Посттравматичний стрес та його симптоми.
9. Характеристики дисоціативних станів при ПТСР. Флешбек-ефекти. Форми дисоціації.
10. Методи психодіагностики та корекції посттравматичного стресового розладу у дітей.
11. Суїцид як деструктивний спосіб виходу з кризової ситуації.
12. Основи консультування суїцидальних клієнтів.
13. Психологія переживань людей, які перенесли самогубство близької людини.
14. Програма профілактики суїцидальної поведінки осіб різних вікових груп.
15. Алкоголізм як деструктивний вихід з кризової ситуації.
16. Синдром втрати: клінічні ознаки, особливості перебігу, психокорекція.
17. Гостре горе як синдром з психологічною і соматичною симптоматикою.
18. Основи психокорекції гострого горя.
19. Вікові особливості переживання гострого горя.
20. Психологічні наслідки насильства над жінками (домашнє, сексуальне).
21. Психологічні наслідки насильства у дітей та дорослих.
22. Переживання глобальних катастроф.
23. Психологічний стрес та синдром емоційного вигорання у спеціалістів ризиконебезпечних професій.

24. Напрямки психологічної допомоги в психотравмуючій ситуації.
25. Психологія самотності. Кризова самотність як фактор психологічного неблагополуччя.
26. Сигнали та форми демонстрації самотності.
27. Безробіття як психотравмуюча ситуація та як травма.
28. Синдром професійного вигорання.
29. Віра та її роль у стратегії подолання психотравмуючої ситуації.
30. Релігійні стратегії переживання травм.
31. Ставлення до смерті в психотравмуючій ситуації.
32. Невиліковна хвороба в координатах психологічного простору.
33. Прийоми саморегуляції психічного стану.
38. Психологічні особливості групової психокорекції ПТСР.
39. Ефективність застосування техніки «Когнітивне переструктурування».
40. Ефективність техніки «Створення розслаблюючих образів».
41. Ефективність застосування техніки «Локалізація тривоги».

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного екзамену.

Кожен варіант екзаменаційного білету складається з трьох питань. Відповіді на питання оцінюються за критеріями досягнення нормативних результатів навчання. Основними вимогами є розуміння ідей та положень, здатність вичерпно та аргументовано їх викласти, висловити та обґрунтувати власну позицію з питань, що розглядаються в ході вивчення дисципліни.

Критерії оцінювання знань здобувачів **на екзамені** (оцінюється від 0 до 30 балів):

25-30 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст питань;

20-24 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст поставлених питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

15-20 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

7-14 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкритий зміст питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1-6 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту питань.

Перелік питань для підготовки до екзамену:

1. Класифікація екстремальних ситуацій.
2. Екстрена психологічна допомога в екстремальних ситуаціях.
3. Техніки екстреної психологічної допомоги.
4. Психогенії в екстремальних ситуаціях.
5. Психологія тероризму (вибухи, захоплення заручників, психологічні портрети терориста і його жертви)
6. Стихійне масове поведінка людей в екстремальних ситуаціях.
7. Психологічний дебрифінг (фази дебрифінгу).
8. Надання першої медичної допомоги постраждалим в екстремальних ситуаціях.
9. Стрес, травматичний стрес і посттравматичний
10. стресовий розлад (ПТСР).
11. Діагностичні критерії ПТСР (згідно МКБ-10 і DSM-1V).
12. Типи ПТСР
13. Типи травматичних ситуацій.
14. Теоретичні моделі ПТСР.
15. Епідеміологія. Поширеність ПТСР серед популяції.
16. Індивідуальна вразливість і психологічні наслідки травми.
17. Умови, що впливають на розвиток ПТСР.
18. Теорії, що пояснюють особисту схильність до виникнення травматичного стресу.
19. Значущі характеристики травматичного стресового події.
20. Дисоціація і ПТСР.
21. Методи діагностики ПТСР.
22. Шкала для клінічної діагностики ПТСР.
23. Шкала оцінки впливу травматичної події.
24. Опитувальник вираженості психопатологічної симптоматики.
25. Опитувальник Бека для оцінки депресії.
26. Полуструктуроване інтерв'ю для оцінки травматичних переживань дітей.
27. Батьківська анкета для оцінки травматичних переживань дітей.
28. Шкала дисоціації.
29. Опитувальник перітравматичної дисоціації.
30. Опитувальник травматичного стресу для діагностики психологічних наслідків.
31. Шкала базових переконань.
32. Загальні підходи до психотерапії ПТСР.
33. Психотерапія емоційних травм за допомогою руху очей.
34. Когнітивно-поведінкова психотерапія.
35. Символ-драма (метод кататимного переживання образів).
36. Сімейна психотерапія.
37. Нейролінгвістичне програмування.
38. ПТСР у учасників військових дій.
39. Діагностика ПТСР у учасників військових дій.
40. Консультування і психотерапія учасників військових дій.

41. Тренінг по психофізіологічної і соціальної реадaptaції учасників військових дій.

42. Домашнє (сімейне) насильство.
43. Травматичний синдром згвалтування.
44. Консультування жертв сімейного насильства.
45. Консультування жертв сексуального насильства.
46. Тренінг по ритмо-рухової терапії.
47. Насильство над дітьми.
48. Емоційне насильство насильство над дітьми.
49. Психологічне насильство насильство над дітьми.
50. Фізичне насильство насильство над дітьми.
51. Сексуальне насильство насильство над дітьми
52. Насильство в школі.
53. Наслідки насильства у дітей.
54. Консультування дітей жертв насильства.
55. Групова психотерапія з дітьми.
56. Тренінг з дітьми, які пережили сексуальне насильство.
57. Суїцидальна поведінка і ПТСР.
58. Фактори суїцидального ризику.
59. Індикатори суїцидального ризику.
60. Консультування суїцидальних клієнтів.
61. Консультування уцілілих після самогубства
62. Підтримка для консультанта.
63. Групова кризова психотерапія.
64. Реорієнтаційний тренінг.
65. Синдром втрати.
66. Горе втрати як процес. Стадії і завдання горя.
67. Консультування клієнта, котрий пережив втрату.
68. Тренінг «зцілення від горя».
69. Тренінг по короткостроковій позитивної терапії.
70. Синдром вигоряння і вторинна травма.
71. Оцінка вторинної травматизації.
72. Супервізія.
73. Робота з вторинної травмою.

Отримані здобувачем бали за накопичувальною 100-бальною шкалою оцінювання знань переводяться у національну шкалу та в рейтингову шкалу ЄКТС згідно з таблицею.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами з навчальної дисципліни

100-бальна шкала	Рейтингова шкала ЄКТС	Національна шкала
90–100	А	відмінно

80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

9. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).
3. Під час заняття мобільними пристроями з навчальною метою дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.
4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.
2. Відпрацьовування здобувачами незасвоєних тем в індивідуальному порядку викладачеві у позааудиторний час.
5. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %

Розробник:
начальник кафедри
психології діяльності в особливих умовах,
доктор біологічних наук, професор

 Ліна ПЕРЕЛИГІНА